

SŁOWO WSTĘPNE

Pod koniec II Rzeczypospolitej i w latach powojennych badacze (w tym geografowie i biolodzy), dyskutowali nad koncepcjami podziału kraju na jednostki regionalne. Powstało wówczas wiele ujęć cząstkowych i syntetycznych. Najpełniejszym, syntetycznym opracowaniem okazała się, obowiązująca do dzisiaj regionalizacja Jerzego Kondrackiego. Została ona wykonana metodą „od góry” skali 1:500 000. Od lat 60. XX w. kształtowała się – „polska szkoła regionalizacji”, którą współtworzył m.in. Andrzej Richling. Ze szkoły tej wywodzą się liczni badacze i kontynuatorzy tradycji metodologicznej Jerzego Kondrackiego.

W ciągu półwiecza terytorium Polski zostało szczegółowo i dokładnie przebadane, zgromadzono ogromny zasób informacji faktograficznych, powstały mapy różnych elementów środowiska przyrodniczego (mapy geologiczne, hydrograficzne, glebowe, roślinności i wiele innych szczegółowych). Skalami opracowań są bardzo różne, w zależności od wymaganej treścią dokładności i precyzji. Najważniejsze obecnie pytanie brzmi czy istniejąca regionalizacja Polski a nawet jej próby unacześnienia (cyfrowa aktualizacja) może być wykorzystana w praktyce do różnych potrzeb w „epoce GIS” - czyli w czasach badań o bardzo dużej dokładności i szczegółowości oraz potrzeby wizualizacji wyników?

Podziały na niższym szczeblu są od dawna tworzone dla różnych potrzeb, często powstają bez odgórných ograniczeń w postaci ujednoczonych kryteriów oraz bez koordynacji i uzgodnień z jednostkami sąsiednimi; tworzą one nieprzystające, a wręcz oderwane od podziału Kondrackiego samodzielne byty.

Ostatnio wielu różnych badaczy wskazuje na konieczność przebudowy jednostek układu regionalizacyjnego, weryfikacji kryteriów podziału, doprecyzowania szczegółowego przebiegu granic wydzielen, lub nawet przeprowadzenia granic regionów fizycznogeograficznych ponownie. Liczne próby regionalizacji o szczegółowości lokalnej i regionalnej, zrealizowane przez różnych autorów dla fragmentów kraju wskazują, że podział regionalny dokonany przez J. Kondrackiego na podstawie ówczesnych określonych materiałów i z wybraną szczegółowością, wymaga szerszej dyskusji a czasem wręcz weryfikacji. Dotychczasowa regionalizacja fizycznogeograficzna Polski wykonana do szczebla mezoregionów zapewne zachowa i obroni większość utworzonych jednostek, a zwłaszcza ich nazewnictwo. Wątpliwość budzi natomiast „obrona” szczegółowości przebiegu ich granic.

Procedury podziału Polski w tym również na jednostki niższego rzędu, wynika w dużym stopniu z uwarunkowań prawnych. Wprowadzony mocą „ustawy krajobrazowej” (2015) audyt krajobrazowy, stał się twórczą prowokacją i okazją do weryfikacji podziału na makro- mezoregiony fizycznogeograficzne.

Niniejszy tom prezentuje nowe ujęcia metodyczne (Żemła-Sisicka, Krajewski, Solecka, Mrozik), oceny krytyczne, a także konkretne propozycje innych podziałów regionalnych różnych szczebli hierarchicznych (Badora, Nita i Myga-Piątek, Plit). Są w nim zawarte także testy wskazujące na nowe źródła danych oraz ich dostępność i powszechność użycia (Andrzejewski, Kulka, Majcher, Pachół,

Radomska, Zieliński). W innych artykułach Autorzy dyskutują uniwersalność kryteriów podziałów fizycznogeograficznych lub wskazują na możliwość stosowania innych – pomocniczych kryteriów, wspomagających jednoznaczność podziałów regionalnych (Pieńkowski i Podlasiński, Degórski).

Jerzy Nita